

УДК 330.37:336

С. М. Халатур,

д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8331-3341>

Ю. В. Масюк,

к. е. н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6445-806X>

Д. К. Карамушка,

аспірант кафедри менеджменту і права,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6637-8231>

І. С. Губаренко,

студент гр. МгФБС-1-21, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5949-6993>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.2.9

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

S. Khalatur,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Dnipro State Agrarian and Economic University

Iu. Masiuk,

PhD in Economics, Professor, Professor of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Dnipro State Agrarian and Economic University

D. Karamushka,

Postgraduate student of the Department of Management and Law,
Dnipro State Agrarian and Economic University

I. Gubarenko,

Student of the gr. MGFBS-1-21, Dnipro State Agrarian and Economic University

FINANCIAL STRATEGY IN THE CONTEXT OF EFFECTIVE ENTERPRISE MANAGEMENT

Управління аграрним підприємством включає стратегічне планування та регулювання фінансових потоків. Тому на сучасному етапі розроблення заходів щодо вдосконалення формування фінансової стратегії та управління фінансовими потоками сільськогосподарських підприємств є значною проблемою. Управління фінансовими потоками здійснюється як для внутрішнього середовища сільськогосподарського підприємства, так і для зовнішнього середовища.

Метою статті є обґрунтування теоретичних положень і розробка методичних рекомендацій формування фінансової стратегії підприємства.

Фінансова стратегія зосереджена на політиці та регулюванні фінансових потоків. Ризики фінансової стійкості також є інвестиційними ризиками. Фінансові цілі важливі для будь-якого бізнесу, і це особливо стосується фінансів компанії. Для досягнення цих цілей підприємству потрібна фінансова стратегія, яка буде дорожньою картою для їх досягнення, як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. У статті розглядаються ключові концепції та описано, як і коли використовувати інструменти фінансування бізнесу для досягнення цілей аграрного підприємства.

Сільське господарство, незалежно від того, чи йдеться про інтенсивне рослинництво, змішане землеробство та тваринництво, має загальні проблеми, якими потрібно відповідним чином керувати, щоб забезпечити фінансову стійкість підприємства. Хоча проблеми загальні, сільське господарство є спеціалізованим і тому вимагає досліджень, які спрямовані на управління фінансовими ризиками аграрного підприємства. Існують додаткові ризики для сільськогосподарського виробництва, які постійно обговорюються та вивчаються. У такому середовищі фінансове планування стає дуже важливим для того, щоб забезпечити прибутковість аграрного підприємства.

Management of an agricultural enterprise includes strategic planning and regulation of financial flows. Therefore, at the current stage, the development of measures to improve the formation of a financial strategy and management of financial flows of agricultural enterprises is a significant problem. Management of financial flows is carried out both for the internal environment of the agricultural enterprise and for the external environment.

The purpose of the article is to substantiate the theoretical provisions and develop methodological recommendations for the formation of the company's financial strategy.

Financial strategy focuses on the policy and regulation of financial flows. Financial stability risks are also investment risks. Financial goals are important to any business, and this is especially true of company finances. To achieve these goals, the company needs a financial strategy that builds a road map to achieve them, both in the short term and in the long term. The article examines key concepts and describes how and when to use business financing tools to achieve the goals of an agricultural enterprise.

Agriculture, whether it is intensive crop production, mixed farming and livestock farming, has common challenges that need to be managed appropriately to ensure the financial sustainability of the enterprise. Although the problems are general, agriculture is specialized and therefore requires research aimed at managing the financial risks of an agricultural enterprise. There are additional risks to agricultural production that are constantly being discussed and studied. In such an environment, financial planning becomes very important in order to ensure the profitability of an agricultural enterprise. Strategic finance tools should be linked to enterprise performance management tools as well as other databases. A strategic financing tool should provide a compelling financial solution that can then be used to set internal goals, conduct financial analysis, and provide data for informed decision-making. An effective financial strategy means that the company can be deliberate about spending, saving, borrowing and attracting money from investors.

Ключові слова: фінансова стратегія, стратегічне планування, фінансове прогнозування, підприємство, фінансова стійкість, сільське господарство.

Key words: financial strategy, strategic planning, financial forecasting, enterprise, financial stability, agriculture.

ВСТУП

Економічна ефективність будь-якого підприємства, в тому числі підприємств аграрного сектору, базується на формуванні ефективної фінансової стратегії, досконалого та ефективного використання грошових та інших ресурсів, мінімізації ряду ризиків [1, 2]. Фінансова стратегія — це документ, який відображає унікальний бізнес-клімат, у якому підприємство працює та положення компанії на ринку. При розробці фінансової стратегії, управлінням потрібно визначити кілька важливих аспектів, зокрема навщо потрібна фінансова стратегія, чи потрібне зовнішнє фінансування, поточний стан грошових потоків тощо. Цілі фінансування та те, як вони пов'язані з місією підприємства, є ключовими при розробці фінансової стратегії. Тобто, може бути важко створити бізнес-стратегію без фінансової стратегії. Незалежно від фінансових цілей підприємства, потрібно мати чітке уявлення про фінансовий стан компанії. Це надасть чітке уявлення про можливий розвиток сільськогосподарського підприємства.

Необхідно визначити бізнес-цілі з фінансовою стратегією: необхідність продавати більше товарів, підвищити впізнаваність бренду, покращити фінансово-господарську діяльність і логістику. Усе це є цінними і важливими бізнес-цільми та потребує залучення фінансів. Розробляючи фінансову стратегію, необхідно визначити витрати та очікуваний дохід від конкретної бізнес-цілі. Фінансовий стратегічний план реалізує стратегічний напрямок організації та керує ним для досягнення довгострокових цілей. Фінансова стратегія може існувати в рамках бізнес-плану. Обидва можуть використовуватися разом, але відіграють дуже різні ролі всередині аграрного підприємства.

Розмір підприємства визначатиме, хто бере участь у розробці фінансової стратегії. Невелика компанія може мати власника, бухгалтера або аутсорсингову компанію. Більша організація може мати вище керівництво, головного фінансового директора та зовнішнього фінансового радника. Якщо кредитування є частиною плану, необхідні консультації з банком або фінансовою компанією.

Таблиця 1. Кількість діючих аграрних підприємств України за видами економічної діяльності за 2014–2020 роки, одиниць

Види економічної діяльності	2014	2017	2018	2019	2020	Зміна, +/-	Зміна, %
Усього	341001	338256	355877	380597	373822	32821	109,62
Сільське, лісове та рибне господарство	46012	50115	50504	50239	49452	3440	107,48
виросування однорічних і дворічних культур	38112	42259	42419	42020	41622	3510	109,21
виросування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	37003	41047	41206	40887	40531	3528	109,53
виросування рису	28	27	29	29	25	-3	89,29
виросування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів	848	924	919	865	834	-14	98,35
виросування багаторічних культур	1064	1272	1360	1445	1430	366	134,40
виросування винограду	173	164	166	158	150	-23	86,71
виросування зерняткових і кісточкових фруктів	568	634	655	661	650	82	114,44
виросування ягід, горіхів та інших фруктів	235	372	421	509	522	287	222,13
тваринництво	2459	2296	2321	2313	2202	-257	89,55
розведення великої рогатої худоби молочних порід	924	835	820	801	741	-183	80,19
розведення коней та інших тварин родини конячих	45	34	37	35	38	-7	84,44
розведення овець і кіз	89	112	127	133	123	34	138,20
розведення свиней	588	534	525	513	476	-112	80,95
розведення свійської птиці	494	454	470	470	471	-23	95,34
змішане сільське господарство	1093	1027	1047	998	968	-125	88,56
допоміжна діяльність у сільському господарстві та післяурожайна діяльність	894	900	929	948	961	67	107,49
допоміжна діяльність у рослинництві	699	688	709	716	725	26	103,72
допоміжна діяльність у тваринництві	70	61	63	68	61	-9	87,14

Джерело: складено авторами за даними Державної служби статистики України.

Під сталим розвитком аграрного бізнесу розуміється процес незворотних природних змін у взаємопов'язаних економічних, екологічних і соціальних складових діяльності підприємства, викликаних зовнішніми та внутрішніми факторами, спрямованих на досягнення нового стійкого стану [8, 9]. Це процес, який постійно не залежить від бізнесу. Водночас, сталий розвиток аграрного бізнесу є стратегічним, оскільки в процесі його реалізації досягаються середньо- та довгострокові цілі діяльності [10, 11]. Фінансова стратегія є одним із найважливіших видів функціональної стратегії, який забезпечує всі основні напрями розвитку фінансової діяльності підприємства, а також розвиток фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватна корекція напрямів формування та використання фінансових ресурсів у разі змін зовнішнього середовища [2, 3].

Таке визначення фінансової стратегії спрямоване на розвиток аграрного підприємства в

довгостроковій перспективі в сучасних умовах з урахуванням мінливості зовнішнього середовища.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми формування фінансової стратегії підприємства давно присутні в тематичній літературі з огляду на ряд аспектів. Фінансове стратегічне управління розглядалося в наукових працях багатьох вчених, зокрема таких як: Коляденко С. В., Стратій А. М., Лазорчин В. А., Ghalib S., Horobchenko D., Voronenko V., Kapustian O., Petlenko Y., Ryzhov A., Kharlamova G., Kartanaite I., Kovalov B., Kubatko O., Krusniskas R., Shkarupa O., Vlasenko D., Vesperis S., Treus A., Juhaszova Z., Shahriar A., Schwarz S., Newman A., Yu-ChunLin. Основна причина зосередження на удосконаленні формування фінансової стратегії аграрного підприємства є той факт, що досліджень було не так багато у цій сфері і дане питання є актуальним і потребує подальших досліджень.

Рис. 1. Складові фінансової стратегії

Метою є узагальнення теоретико-методичних основ формування фінансової стратегії аграрного підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансова стратегія аграрного підприємства — це концепція для розуміння фінансового потоку аграрного бізнесу. Першим кроком є збір та систематизація фінансової інформації через систему бухгалтерського обліку. Ця фінансова інформація перетворюється у фінансову звітність для аналізу та інтерпретації історичного та поточного фінансового стану та результатів діяльності аграрного підприємства. Аналіз бюджетування, продуктивності, прибутковості та ризику дозволяє управлінцю приймати найкращі рішення щодо майбутнього розвитку аграрного підприємства. В таблиці 1 проаналізовано кількість діючих аграрних підприємств України за видами економічної діяльності за 2014—2020 роки.

Ефективна фінансова стратегія означає, що підприємство може обдуманно підходити до витрат, заощаджень, запозичень і залучення грошей від інвесторів. Стратегічне ставлення до фінансів дає змогу впевнено керувати сільськогосподарським підприємством і найкращим чином застосовувати поради бухгалтера чи консультанта.

Формування фінансової стратегії аграрного підприємства включає чотири основні напрямки.

1. Оцінка фінансової діяльності. Фінансовий стан аграрного підприємства в даний момент часу можна оцінити за такими типовими

фінансовими звітами, як звіт про прибутки та збитки, баланс і звіт про рух грошових коштів. Коефіцієнти можуть ґрунтуватися на продажах, прибутках або рентабельності інвестицій (ROI) тощо. Ці коефіцієнти стандартизують фінансову інформацію. Їх можна порівняти з тими самими коефіцієнтами за попередній період часу, щоб оцінити будь-які зміни у фінансовому стані. Зазначені коефіцієнти можуть вказувати на стратегічну ситуацію або кроки для мінімізації ризиків.

2. Фінансове прогнозування. Фінансове прогнозування використовується для оцінки майбутніх фінансових потреб аграрного підприємства. На основі цих прогнозів можна скласти різні бюджети. На основі цих бюджетів можна правильно розподілити кошти на різні заходи. Такі бюджети та витрати є функцією майбутніх продажів і доходів. Точні прогнози, зроблені на основі наукових методів, можуть стати основою для прийняття стратегічних рішень.

3. Планування структури капіталу. Рішення про структуру капіталу вимагають розумного поєднання боргового та власного капіталу, вимірюється коефіцієнтом позикового капіталу. Дане рішення може створити оптимальне поєднання боргового та власного капіталу, щоб мінімізувати різні ризики, пов'язані з надмірними запозиченнями. Хороша структура капіталу забезпечує фінансову стабільність. Це стосується обґрунтованих стратегічних рішень.

4. Інші фінансові міркування. Існує багато фінансових заходів і рішень, які можуть вплинути на стратегічне планування. Деякі з них включають наступне: бюджети грошових потоків, діяльність бюджетного контролю, маржинальна калькуляція та планування прибутку, вартість капіталу та власного фінансування, кредитне плече, корпоративна реструктуризація та диверсифікація.

Отже, важливі компоненти фінансової стратегії включають рішення про фінансування. Наявність коштів є головною передумовою для виконання багатьох обраних стратегій. Фінансовий менеджер повинен гарантувати, що кошти надаються за розумною ціною та з мінімальним ризиком. Він має прийняти рішення щодо оптимального поєднання фінансування (поєднання боргу та власного капіталу) або структури капіталу аграрного підприємства. Фінансовий стратегічний план аграрного підприємства щодо джерел, використання та управління коштами повинен враховувати такі моменти:

1) структура капіталу. Планування структури капіталу зосереджується на бажаному по-

єднанні боргу та власного капіталу, яке має бути "оптимальним";

2) співвідношення заборгованості та власного капіталу — його необхідно підтримувати під час залучення додаткового капіталу. Воно повинно бути збалансованим;

3) вартість капіталу — загальна вартість капіталу представлена середньозваженою вартістю боргу та власного капіталу. Вартість боргу, як правило, нижча за вартість власного капіталу через податкові переваги. Але зі збільшенням фінансового важеля (боргового фінансування) фінансовий ризик також зростає. Отже, фінансова стратегія має враховувати це питання;

4) фінансування лізингу — метод, за якого аграрне підприємство може використовувати актив, не маючи на нього права власності. Якщо вартість лізингу виявляється вищою, ніж вартість позики, краще придбати актив, запозичивши необхідні кошти. Стратегія лізингу повинна бути сформульована після оцінки альтернатив.

5) рішення щодо левериджу — це використання джерел коштів для отримання переваг у сприятливому веденні бізнесу. Це зв'язок між взаємопов'язаними змінними, за допомогою якого відсоток у змінній відображає відсоткову зміну іншої змінної. Це стратегічне рішення.

6) торгівля акціонерним капіталом — збільшення боргових зобов'язань ще більше збільшило прибуток на акцію акціонерів. Таким чином, наявність боргу допомагає збільшити прибутки, доступні акціонерам. Торгівля акціонерним капіталом корисна, коли прибуток від інвестицій перевищує процентну ставку позичених коштів. Це вигідно тим підприємствам, які мають постійний стабільний прибуток.

Через жорстку глобальну конкуренцію, з якою стикаються транснаціональні компанії, вони часто шукають альтернативні фінансові інструменти для задоволення своїх потреб у фінансуванні. Альтернативне фінансування може бути використане для залучення коштів для розширення або діяльності компанії. Деякі інноваційні інструменти, які були отримані з традиційних джерел, включають пов'язані відсотки та виплати основної суми, які були розділені, цінні папери, пов'язані з іноземною валютою, і цінні папери зі змінною ставкою.

Інвестиційні рішення є життєво важливим аспектом фінансової стратегії. Фінансові інвестиції стосуються вкладення грошей у цінні папери, тобто акції чи боргові зобов'язання, нерухомість, іпотечні кредити тощо. Інвестицій-

на операція — це така операція, яка після ретельного аналізу обіцяє безпеку основної суми та задовільний прибуток. Інвестиції ототожнюються з безпекою. Слід зазначити, що кошти включають готівку та доступні в обмеженій кількості, компанія повинна приймати дуже зважені рішення щодо загальної суми активів, які будуть утримуватися на підприємстві, складу цих активів та ризику, пов'язаного з інвестуванням коштів. Стратегічні рішення щодо типу капітальних активів, які будуть придбані, повинні прийматися в межах корпоративної стратегії.

Фірма може мати в руках ряд пропозицій щодо капітальних витрат у межах позиції на товарному ринку. Таким чином, фінансова стратегія повинна передбачати конкретну техніку, за допомогою якої можна вибрати найбільш корисну пропозицію для аграрного підприємства.

Для успішного, безпечного та прибуткового інвестиційного рішення необхідно враховувати наступні фактори:

— інвестиційна стратегія спрямована на максимізацію прибутковості аграрного підприємства. Вона повинна забезпечувати мінімальну норму прибутку, яку необхідно заробити. Отже, у фінансовій стратегії підприємства має бути чітко вказано рівень перешкод для конкретного проекту.

— нормування капіталу — політика нормування капіталу встановлює обмеження на заплановані інвестиції аграрного підприємства на певний рік на основі суми наявних коштів.

— фактор ризику також слід враховувати під час прийняття інвестиційних рішень. На основі аналізу ризиків проект можна оцінити як високоризикований або низькоризикований. Фінансова стратегія може надати чіткі орієнтири щодо ризиків, пов'язаних з проектами.

Фінансове планування та прогнозування є невід'ємною частиною фінансової стратегії. Підприємству необхідно розробити інструменти стратегічного фінансування, які можуть враховувати аналіз сценаріїв, а також можливості моделювання. Інструмент стратегічного фінансування повинен допомогти швидко розробити фінансові моделі та оцінити різні фінансові сценарії. Ці фінансові сценарії можуть запропонувати складне управління боргом і структурою капіталу. Інструменти стратегічного фінансування повинні бути пов'язані з інструментами управління продуктивністю підприємства, а також іншими базами даних. Інструмент стратегічного фінансування має забезпе-

чувати переконливе фінансове рішення, яке надалі можна використовувати для встановлення внутрішніх цілей, проведення фінансового аналізу та надання даних для прийняття обґрунтованих рішень.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, для того, щоб аграрне підприємство досягло успіху в глобальному та конкурентному світі, воно повинне мати надійну та ефективну фінансову стратегію. Фінансова стратегія складається з кількох певних цілей, яких прагне досягти аграрне підприємство. Деякі з цілей є внутрішніми (підвищення продуктивності, стійкий фінансовий стан тощо), а також зовнішніми (прибуток на акцію, вартість акцій тощо). Таким чином, фінансова стратегія аграрного підприємства складається з довгострокового планування, організаційного розвитку, управління прибутком і управління цінністю. Існує багато способів концептуалізації ідеї стратегії і для забезпечення довгострокового успіху підприємства необхідне ефективне стратегічне управління. Формування фінансової стратегії надає інструменти для ефективного управління підприємствами. Стратегічне управління необхідне, щоб допомогти підприємствам керувати їхніми стратегіями, які з'являються та розвиваються з часом.

Напрямок подальших досліджень є аналіз можливих розривів між стратегічними цілями та операційними планами.

Література:

1. Коляденко С. В., Стратій А. М. Аналіз фінансових стратегій для підвищення конкурентоспроможностей підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 22. С. 17—23.
2. Лазорчин, В. А. Теоретико-методичні основи формування фінансової стратегії підприємства. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. № 3. С. 185—191.
3. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Халатур С. М., Бровко А. І., Моруга Т. О. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. Економіка та держава. 2017. № 12. С. 56—60.
5. Ghalib S. (2017). Microfinance strategy and its impact on profitability and operating efficiency: evidence from Indonesia. *Investment Management and Financial Innovations*, 14 (2), 51—62. doi:10.21511/imfi.14(2).2017.05

Етапи розробки та функціонування фінансової стратегії

Рис. 2. Фінансова стратегія та її можливості

6. Horobchenko, D., & Voronenko, V. (2018). Approaches to the formation of a theoretical model for the analysis of environmental and economic development. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 9 (5), 1108—1119. [https://doi.org/10.14505//jemt.v9.5\(29\).24](https://doi.org/10.14505//jemt.v9.5(29).24)
7. Kapustian O., Petlenko Y., Ryzhov A. And Kharlamova G. (2021). Financial sustainability of a Ukrainian university due to the COVID-19 pandemic: A calculative approach. *Investment Management and Financial Innovations*, 18(4), 340-354. doi:10.21511/imfi.18(4).2021.28
8. Kartanaite, I., Kovalov, B., Kubatko, O., & Kruiinskas, R. (2021). Financial modeling trends for production companies in the context of Industry 4.0. *Investment Management and Financial Innovations*, 18(1), 270—284. [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18\(1\).2021.23](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(1).2021.23)
9. Khalatur S. Mechanism of adaptation of agroindustrial complex of Ukraine in the conditions of global food problem. *Visnyk Dnipro*

petrovs' koho derzhavnoho ahrarnoekonomichnoho universytetu. 2015, № 1, pp. 114—116.

10. Khalatur S., Hudym K. (2016). Systematisation and analysis of MNCs' models of conduct for entering the national agrarian markets. *Економічний часопис XXI*, 5—6, pp. 34—37.

11. Khalatur S.M. Innovative doctrine development of agriculture growth of Ukraine. *Технологический аудит и резервы производства*. 2017. Vol. 4, № 5 (36). С. 19—26.

12. Khalatur S., Masiuk Y., Kachula S., Brovko L., Karamushka O., Shramko I. (2021). Entrepreneurship development management in the context of economic security, *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 9(1): 558—573. URL: [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1\(35\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1(35))

13. Shkarupa O., Vlasenko D., Vesperis S., Treus A. And Juhaszova Z. (2021). Strategic management or sustainable decisions in business: A case of greening the transport companies. *Problems and Perspectives in Management*, 19 (4), 311—324. doi:10.21511/ppm.19(4).2021.25

14. Shahriar, A. Z. M., Schwarz, S., & Newman, A. (2015). Profit orientation of microfinance institutions and provision of financial capital to business start-ups. *International Small Business Journal*. <http://doi.org/10.1177/0266242615570401>

15. Yu-ChunLin (2017). Does R&D investment under corporate social responsibility increase firm performance? *Investment Management and Financial Innovations*, 14 (1-1), 217—226. doi:10.21511/imfi.14(1-1).2017.08

References:

1. Kolyadenko, S. V. and Stratii, A. M. (2019), "Analysis of financial strategies to increase the competitiveness of the enterprise", *Investytsiiv: praktyka ta dosvid*, Vol. 22, pp. 17—23.

2. Lazorchyn, V. A. (2020), "Theoretical and methodological foundations of the formation of the financial strategy of the enterprise", *Ukrayins'kyi zhurnal prykladnoyi ekonomiky*, Vol. 5/3, pp. 185—191.

3. Official website of the State Statistics Service of Ukraine (2023), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>, (Accessed 4 January 2023).

4. Khalatur, S.M. Brovko, L.I. and Moruha, T.O. (2017), "Methodology for assessing liquidity and solvency of agricultural enterprises", *Ekonomika ta derzhava*, Vol. 12, pp. 56—60.

5. Ghalib, S. (2017), "Microfinance strategy and its impact on profitability and operating efficiency: evidence from Indonesia", *Investment Management and Financial Innovations*, Vol. 14 (2), pp. 51—62. doi:10.21511/imfi.14(2).2017.05

6. Horobchenko, D. And Voronenko, V. (2018), "Approaches to the formation of a theoretical model for the analysis of environmental and economic development", *Journal of Environmental Management and Tourism*, Vol. 9 (5), pp. 1108—1119. [https://doi.org/10.14505//jemt.v9.5\(29\).24](https://doi.org/10.14505//jemt.v9.5(29).24)

7. Kapustian, O. Petlenko, Y. Ryzhov, A. and Kharlamova, G. (2021), "Financial sustainability of a Ukrainian university due to the COVID-19 pandemic: A calculative approach", *Investment Management and Financial Innovations*, Vol. 18 (4), pp. 340—354. doi:10.21511/imfi.18(4).2021.28

8. Kartanaite, I. Kovalov, B. Kubatko, O. and Krusinskas, R. (2021), "Financial modeling trends for production companies in the context of Industry 4.0", *Investment Management and Financial Innovations*, Vol. 18 (1), pp. 270—284. [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18\(1\).2021.23](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(1).2021.23)

9. Khalatur S. (2015), "Mechanism of adaptation of agro industrial complex of Ukraine in the conditions of global food problem", *Visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho ahrarno-ekonomichnoho universytetu*, Vol. 1, pp. 114—116.

10. Khalatur, S. and Hudym, K. (2016), "Systematisation and analysis of MNCs' models of conduct for entering the national agrarian markets", *Economic Annals XX*, Vol. 5—6, pp. 34—37.

11. Khalatur, S.M. (2017), "Innovative doctrine development of agriculture growth of Ukraine", *Tekhnolohycheskyj audyt i rezervy proyzvodstva.*, Vol. 4, № 5 (36), pp. 19—26.

12. Khalatur, S. Masiuk, Y. Kachula, S. Brovko, L. Karamushka, O. and Shramko, I. (2021), "Entrepreneurship development management in the context of economic security", *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, Vol. 9(1), pp. 558—573. [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1\(35\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1(35))

13. Shkarupa, O, Vlasenko, D. Vesperis, S. Treus, A. and Juhaszova, Z. (2021), "Strategic management or sustainable decisions in business: A case of greening the transport companies", *Problems and Perspectives in Management*, Vol. 19 (4), pp. 311—324. doi:10.21511/ppm.19(4).2021.25

14. Shahriar, A. Z. Schwarz, S. and Newman, A. (2015), "Profitorientation of microfinance institutions and provision of financial capital to business start-ups", *International Small Business Journal*. doi.org/10.1177/0266242615570401.

15. Yu-Chun, Lin (2017), "Does R&D investment under corporate social responsibility increase firm performance?" *Investment Management and Financial Innovations*, Vol. 14 (1-1), pp. 217-226. doi:10.21511/imfi.14(1-1).2017.08

Стаття надійшла до редакції 10.01.2023 р.